

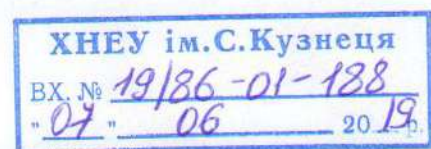
ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
на дисертаційну роботу
Комаркова Дмитра Володимировича на тему
«Забезпечення економічної безпеки розвитку підприємства»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата економічних
наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління
підприємствами (за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок
з науковими програмами, планами, темами

В умовах загострення політичних та військових конфліктів, реформування функцій держави, а також вибору Україною європейського шляху розвитку, промислові підприємства мають бути адаптовані до динамічних умов змін у зовнішньому середовищі. Перебіг подій свідчить, що зовнішній світ це сукупність невизначеностей, можливостей та загроз, тому треба використовувати наявні та формувати і розвивати нові позитивні можливості, а отже умови економічної безпеки для кожного промислового підприємства. Питання забезпечення економічної безпеки розвитку підприємств особливо актуальне в умовах складної політичної та економічної ситуації. В таких умовах економічна наука покликана узагальнити та теоретично обґрунтувати й запропонувати відповідний механізм, структуру та принципи побудови системи економічної безпеки для ефективного функціонування підприємств, так як належний рівень економічної безпеки підприємств є запорукою соціального та економічного розвитку держави.

Дисертаційна робота пов'язана з науково-дослідними роботами, реалізованими згідно плану фундаментальних та прикладних наукових розробок Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця та НДЦ індустріальних проблем розвитку НАН України за темами «Методичне забезпечення корпоративної безпеки» (номер державної реєстрації № 0118U000060); «Забезпечення економічної безпеки України в контексті інтегрування в ЄС» (номер державної реєстрації 0114U004556).

З огляду на вищесказане, дисертаційна роботи Комаркова Д. В. що

присвячена розробленню теоретичних положень, методичних та практичних рекомендацій щодо забезпечення економічної безпеки розвитку машинобудівних підприємств, поза усяким сумнівом, є актуальною та такою, що відповідає вимогам часу.

2. Ступіть обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені в дисертаційній роботі, є обґрунтованими та достовірними. Обґрунтованість наукових положень, викладених у дисертації, базується на творчому опрацюванні, узагальненні й осмисленні теоретико-методологічних та практичних положень здійснення процесів стратегічного управління розвитку та забезпечення їх економічною безпекою, на основі ґрунтованого опрацювання широкого кола наукових публікацій та нормативно-правових актів України із зазначеної проблематики.

Підтверджує достатню обґрунтованість та достовірність положень наукової новизни дисертаційної роботи, висновків і рекомендацій сукупність загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, що використано автором, зокрема: узагальнення, групування, аналізу, синтезу; стратегічного аналізу; статистичного й фінансово-економічного аналізу та розрахунку показників; графічного; економіко-математичних – факторного і кластерного аналізу; експертних методів оцінювання.

Про належний рівень обґрунтованості й достовірності отриманих результатів свідчать також інші складові інформаційної бази дослідження – положення законодавчих та нормативних актів України, дані Державної служби статистики України, звітності машинобудівних підприємств Харківського регіону, результати власних досліджень.

Структура, зміст дисертаційної роботи та логічна послідовність розгляду питань, авторські узагальнення та цитування першоджерел свідчать про достатню обізнаність дисертанта, як з положеннями класичних теорій,

так й з сучасними розробками, що безпосередньо стосуються теми дисертації, та про вміння професійно використовувати їх задля аргументації при вирішенні завдань дослідження.

Поставлену мету дослідження досягнуто, а завдання роботи – виконано у повному обсязі.

Дисертація має логічну структурну побудову, а її зміст повною мірою розкриває тему наукового дослідження. Запропоновані висновки і рекомендації логічно випливають із положень дисертаційної роботи.

Достовірність та об'єктивність результатів і пропозицій підтверджує як логічна завершеність виконаної дисертації, так й апробація її результатів дослідження на 7-х науково-практичних конференціях.

Достатня наукова обґрунтованість та об'єктивність положень, що виносяться на публічний захист дисертації, не викликають сумніву. Вони свідчать про отримання автором нових знань, які формують науковий базис та методичний інструментарій управління розвитком машинобудівних підприємств, спрямованих на забезпечення економічної безпеки розвитку.

Таким чином, дисертація є завершеною науково-дослідною роботою із логічною, цілісною композицією, науковим стилістичним наповненням та авторською манерою викладення матеріалу, а отримані результати, сформульовані висновки та рекомендації є науково обґрунтованими.

3. Наукова новизна результатів дослідження

Розв'язання поставлених у дисертаційній роботі завдань у сукупності дозволило автору розробити теоретичне підґрунтя, методичні підходи та інструментарій управління розвитком машинобудівних підприємств, спрямованих на забезпечення економічної безпеки їх розвитку, що відповідає визначеній меті дослідження.

Найбільш важливими результатами дисертаційного дослідження, які винесені на захист і становлять наукову новизну, є:

- концептуальні положення економічної безпеки розвитку, що

обґрунтовані з позиції ресурсного, системного та інституціонального підходів (с.56-62), концепцій «сталого розвитку», «корпоративної соціальної відповідальності» (с.46-53) та принципів стійкості, адаптивності, ефективної функціональності, корпоративної соціальної відповідальності та екологічності щодо забезпечення економічної безпеки в системі стратегічного управління розвитком (с.64-70);

Відображено у публікаціях за списком автореферату: № 1, 13;

- понятійний апарат економічної безпеки розвитку підприємства за рахунок уточнення понять «економічна безпека розвитку», «потенціал економічної безпеки розвитку» (с.25-29), що дозволило визначити забезпечення економічної безпеки розвитку як здатність підприємства до стійкої реалізації стратегічних цілей через вирішення протиріч та ефективне використання техніко-технологічних, інформаційних, організаційних, фінансових, людських можливостей розвитку підприємства (с.34-36; 40-42);

Відображено у публікаціях за списком автореферату: № 1, 10;

- методичний підхід до забезпечення економічної безпеки розвитку підприємства, стратегічну спрямованість якого визначають параметри конфігурації: «інноваційної активності», «стійкості конкурентної позиції», «організаційної адаптивності», «екологічної та соціальної відповідальності», що дозволило розробити комплекс заходів підставою з забезпечення економічної безпеки розвитку підприємства (с. 164-171);

Відображено у публікаціях за списком автореферату: № 2,5;

- стратегічний інструментарій економічної безпеки розвитку підприємства, змістовне наповнення якого складають заходи, що згруповано відповідно до цілей розвитку, стратегічних і поточних завдань управління економічною безпекою за концептуальною, планово-проектною, інформаційно-аналітичною, техніко-технологічною, організаційною складовими (с. 172-180);

Відображено у публікаціях за списком автореферату: № 4, 7, 10;

- методичне забезпечення аналізу економічної безпеки розвитку

підприємства, що розроблено шляхом формування комплексу показників, визначення послідовності процедур, вибору та застосування методів аналізу, інтерпретації результатів та їх використанні в системі стратегічного управління розвитком підприємств (с. 123-135);

Відображено у публікаціях за списком автореферату: № 6, 12, 14;

- методичний підхід до оцінювання економічної безпеки розвитку підприємства, що подано як послідовний процес за етапами визначення завдань забезпечення економічної безпеки та їх узгодження із стратегічними орієнтирами розвитку, формування системи показників за параметрами стратегічної конфігурації об'єктів загроз (с. 184-188), що дозволило побудувати профіль захисту реалізації стратегії розвитку за критерієм «важливість – простота реалізації» (с.189-191).

Відображено у публікаціях за списком автореферату: № 3, 8, 9, 11.

Результати дослідження слугуватимуть науково-теоретичним підґрунтям подальшого розвитку управлінських та економічних механізмів забезпечення економічної безпеки розвитку промислових підприємств.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дослідження

Наукова і практична цінність отриманих Комарковим Д. В. результатів полягає у розробленні науково-обґрунтованих, методично-завершених рекомендацій щодо управління розвитком машинобудівних підприємств, спрямованих на забезпечення економічної безпеки розвитку.

Теоретичне значення одержаних результатів роботи полягає в розвитку існуючих концептуальних положень та розробленні теоретико-методичних засад, обґрунтуванні пріоритетів та завдань забезпечення економічної безпеки розвитку підприємств.

Практичне значення одержаних результатів роботи полягає у тому, що її рекомендації та методичні підходи дозволяють посилити обґрунтованість і результативність інформаційно-аналітичних і організаційних інструментів забезпечення економічної безпеки розвитку підприємств. Рекомендації та

методичні розробки дисертації мають впровадження в діяльність промислових підприємств України (ПАТ «Харківський підшипниковий завод», ТОВ «Петрометал Україна», ПАТ «У.П.Е.К.»), про що є відповідні довідки.

Результати дослідження використовується у навчальному процесі Харківського національного економічного університету ім. Семена Кузнеця при викладанні навчальної дисципліни «Стратегічний аналіз».

5. Повнота відображення наукових положень, висновків і результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях

Основні результати виконаного дослідження опубліковані у викладені в 14 наукових працях, серед яких: 7 статей у наукових фахових виданнях України, у тому числі 4 статті в наукових періодичних виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз. Загальний обсяг публікацій становить 4,02 д.а., особисто автору належить 2,95 д.а. У вищезазначених публікаціях представлено положення наукової новизни, висновки й рекомендації дисертації, що підтверджує публічну апробацію наукових результатів, отриманих Комарковим Д. В. у процесі дослідження, та доведення їх до відома наукової спільноти.

Аналіз публікацій дозволяє зробити висновок про повноту викладу і висвітлення матеріалу: опубліковані праці повною мірою відображають основні результати і наукову новизну дослідження.

6. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Попри загальне позитивне враження, дисертація Комаркова Д. В. не позбавлена деяких недоліків та упущень, що спонукає висловити окремі зауваження, які можуть бути предметом дискусії під час публічного захисту:

1. Одним з пріоритетних завдань економічної безпеки розвитку автор вважає необхідність врахування інтересів стейкхолдерів в питаннях ціле визначення підприємства (п.1.3, с.71-75). Тому цікаво було б отримати формалізовану оцінку таких інтересів та ступінь їх узгодженості.

2. Виділяючи суб'єктний аспект при визначенні сутності економічної безпеки розвитку та її представлення як «здатність», автор недостатньо уваги приділяє фахівцям з управління економічною безпекою та особам, що приймають найважливіші стратегічні рішення щодо розвитку підприємства. Адже рівень їх професіоналізму та компетентності визначає рівень економічної безпеки, якість управління та доцільність управлінських рішень.

3. Автором на с. 117, табл.2.9 наведено дані щодо дотримання принципів корпоративної соціальної відповідальності, інформаційної прозорості та узгодженості інтересів стейкхолдерів на досліджуваних підприємствах. При цьому не зазначається про те, які підприємства було досліджено. Слід було б надати такі пояснення.

4. При проведенні аналізу факторів економічної безпеки розвитку підприємств (п.2.3) здобувач наводить дев'ять назв рівнів економічної безпеки, що розподілені на чотири групи за ознакою забезпечення стійкості процесів розвитку підприємства (с.131). Однак за результатами аналізу факторів виділяє тільки три рівні економічної безпеки розвитку – недостатній, достатній та високий (с.134-135). Необхідно було надати більш ґрунтовне пояснення щодо саме такого визначення рівнів економічної безпеки розвитку досліджуваних підприємств.

5. При проведенні експрес-аналізу економічної безпеки розвитку підприємств автор наводить значну кількість результатів дослідження, пов'язаних з організаційним потенціалом, формами та засобами співпраці досліджуваних підприємств з лідерами галузі, стратегії організаційного розвитку, що реалізуються підприємствами (п.3.1, с.151-154). Однак в системі показників, сформованій для експрес-аналізу (табл.3.7, с.155-156), наводить інші складові економічної безпеки розвитку – техніко-технологічну, кадрову та інформаційну.

6. Недостатньо обґрунтованою є запропонована автором шкала оцінювання рівня економічної безпеки розвитку (с.157): недостатній – від 0 до 10 балів; достатній – від 11 до 20 балів; достатньо високий від 21 до 25 балів,

високий – від 26 до 30 балів. З тексту дисертації незрозуміло, чому саме так визначено зазначені інтервали.

Водночас, висловлені зауваження і побажання не знижують наукової і практичної цінності виконаного дослідження. Вони можуть розглядатися як напрями подальшої діяльності автора за обраною тематикою.

7. Ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертації

Автореферат відповідає вимогам нормативних документів МОН України до кандидатських дисертацій (зокрема, п.13 «Порядку присудження наукових ступенів»). Основний зміст, положення наукової новизни, висновки та рекомендації, викладені у дисертації, повною мірою стисло відображено в її авторефераті, що дає підстави для висновку про ідентичність їх змісту.

8. Відповідність дисертаційної роботи вимогам МОН України

Дисертація Комаркова Дмитра Володимировича є завершеною науково-дослідною роботою, що виконана самостійно автором на високому науково-теоретичному рівні. Дисертація написана українською мовою та оформлена відповідно до положень, норм і правил МОН України.

9. Загальний висновок про дисертаційну роботу

Дисертаційна робота Комаркова Дмитра Володимировича на тему «Забезпечення економічної безпеки розвитку підприємства», представлена на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), є самостійним, виконаним на високому рівні, завершеним та цілісним науковим дослідженням, у якому отримано науково-обґрунтовані результати, що відрізняються новизною і мають практичну цінність, забезпечують вирішення *конкретного важливого наукового завдання щодо удосконалення теоретичного підґрунтя, методичних підходів та*

інструментарію управління розвитком машинобудівних підприємств, спрямованих на забезпечення економічної безпеки розвитку.

За обраним напрямом та рівнем представлених у ній результатів дисертація Комаркова Дмитра Володимировича на тему «Забезпечення економічної безпеки розвитку підприємства», представлена на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), виконана на належному науковому рівні, повністю відповідає вимогам нормативних документів МОН України до кандидатських дисертацій (зокрема, пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 із змінами і доповненнями згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 27.07.2016 р. № 567, а її автор – Комарков Дмитро Володимирович – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент,

доктор економічних наук, професор
директор Інституту бізнесу, економіки
та інформаційних технологій Одеського
національного політехнічного університету
Міністерства освіти і науки України

С. В. Філіппова

Підпис д.е.н., проф. С.В. Філіппової засвідчую:
Вчений секретар Ради ОНПУ
к.т.н., доцент

В.І. Шевчук